

Preus de subscripció: — Dintre 'l regne, tres mesos, 6 rs. — Un any, 20. — Ultramar y Filipinas, 30. — Estranger, 44. — Un número solt, 4 quartos. — Atrassat, 8.

Punts de subscripció: — En l'administració y en las principals llibrerías de Catalunya Mallorca y Valencia. Los pagos s' han de fer per adelantat.

Administració: Condal, 37, baixos.

MOLTS CATALANISTAS Y POCHS CATALANS.

Ab lo temps que compta ja 'l moviment catalanista se pot judicar ab alguna certesa de sos fruyts y aventurar algun pronóstich sobre sas tendencias. Ja fa vint y cinch anys que la institució dels Jochs Florals funciona, y durant aquest període hem vist náixer un Teatre catalá y la prempsa ha llançat á la publicitat un respectable nombre de produccions de tot estil y de tota mena, desde la cançó vulgar fins al poema, sostenintse al propi temps diverses publicacions periódicas, podentse assegurar que per lo que toca á activitat literaria Catalunya á l' estat present pot competir ab moltes nacions «fins á alçar, com deya en Menendez Pelayo, en lo lírich un floxement de que pocas nacions poden gloriarse.»

Qui donchs ab criteri imparcial vulla estudiar lo curs y las tendencias de aqueix moviment, te materials de sobra per formar exacte judici. Per de prompte, direm nosaltres, que si per la generalitat de las obras publicadas, volgués un judicar del esperit de Catalunya correria perill de formarsen una opinió equivocada.

Estam en lo cas de parlar ab franquesa, puix que ara la severitat y rectitut no pot perjudicar al mateix moviment, entorpint ó descoratjant als que de bona voluntat hi treballan. Ara aquí fem abstracció completa de las personas y atenem solament á la nombrosa varietat de obras que forman la moderna Biblioteca catalana. Donchs be: resumint en breus

paraulas lo concepte que tenim format del esperit dominant en la majoria dels que 's diuen catalanistas, hem de dir que no es l' esperit verdader de Catalunya. Y advertescas que quant dihem majoria no fem compte precisament de la proporció numérica, sino principalment de la part que mostra mes activitat y que mes se dona á conèixer y que per lo tant pot exercir major influencia en lo públich que s' interessa per aqueix moviment. A parer nostre se pot ben assegurar que hi ha molts *catalanistas* y poch *catalans*.

L' afició en bon hora despertada ha pres per molts una direcció perillosa. Ja sabem que totas las literaturas tenen molta fullaraca y que la moda d' una cosa porta sempre certas exhuberancias; pero 'l fet es que la moda d' escriure en catalá ha sigut fatal per molts joves y poch beneficiosa per lo aplaudit renaxement. Com que molts s' haguessen pensat que per escriure en catalá basta agafar la ploma y que en catalá 's pot dir tot, hem vist exir y pulular una faram de poetes y d' escriptors que ab la marca de fábrica de catalanisme han fet corre una multitut de obras ja detestables per la forma. ja abominables per lo fons, y en las quals tot s' hi troba, manco esperit verament catalá y llengua propiament catalana. Y atengas que no aludim á la multitut de fullas tabernarias que ab l' excusa del catalanisme, maltractan la Religió, ofenen la moral y depravan lo bon sentit del poble; no parlem aquí del catalanisme dels botiguers calaveras y d' altre gent de baixa estofa que no admeten altre catalá que 'l que fa fer unas riallas ben grassas; parlem del catalanisme y dels catalanistas ab pretensions literarias, y ab ínfulas de restauradors de la patria literatura. Tenim un teatre, es cert; que las formas de llenguatge y d' estil han millorat moltíssim, es també cert; pero estudieu la tra-

ma y fixauvos be en los personatges de la major part de las produccions destinadas á la escena, ateneu á las ideas y á las passions que hi campejan, y vos costará molt de trobarhi las ideas y 'ls sentiments de la nostra gènera. Lo catalá hi es quasi sempre presentat ab ayres de caricatura, y llevat algun que altre autor entenimentat y de conciencia, ningú 's cuyda de buscar l' element típich tant en la historia com en las costums actuals. Si se 'ns diu que al públich axó li plau y ab axó s' engresca, respondrem que la culpa no la te 'l públich sino 'ls que l' han mal educat, avesantlo á certs efectes teatrals que no s' admeten en l' art dramátich de bona lley.

Y si del teatre, lloch de emocions fortes, passam á altres rams de la literatura, ens trobarem ab una regular col·lecció de novelas, quadros de costums y altra marxandisa literaria, que axís pot ser catalana com francesa, escrites en llenguatge que ab prou feynas te de catalá mes que la paraula, y encara aquesta molt sovint tan estrafeta ó mal usada que 's pot duptar de si l' autor l' ha ben entesa. Sí, no cal amagarho; forman una bona part de la moderna biblioteca catalanista una remessada de produccions que portan el segell d' aqueixa literatura cosmopolita, híbrida y desprovehida de tot carácter nacional, que fa 'l mateix efecte als elegants dels bulevards de Paris, al *hortera* madrilenyo com á la modista de Barcelona. Si d' açò se'n ha de dir catalanisme perque á sos autors els ha pegat la batarola d' escriure en catalá lo que en castellá ningú llegiria, que diguin que també es catalanista dir *tú* als pares y altres importacions per l' estil, que tenen tant de catalans com la barretina de gabatxa.

De manera que si no fossen alguns escriptors que han ben mamat de sas mares *l' agre del terror*, y además han procurat conèixer lo toch característich de la llengua, y han cercat per sas inspiracions lo veritable sentit de la nostra historia y la genuïna tradició de la llar payral, estojada en las cançons y llegendas populars, ens veuriam precisats á confessar que 'l catalanisme, tal com molts l' entenen, es una planta exòtica y per lo tant migrada, anyívola y de curta vida.

Aquest catalanisme no te rahó d' ésser, y hem de dirne com deya en Milá y Fontanals, que de tal llevar *la mena que se 'n perda*. Y mes ho hem de dir encara d' alguns altres que no pecan d' ignocents, y que, aprofitant la conjuntura, vuydan en catalá totas las llorderias de la moderna literatura y de la moderna ciencia, y 'ns donan en catalá bordissench poesías de burdell y lucubracions científicas á la moda, fent servir una llengua, que per bona sort no havia sigut encara profanada, per tots els mals usos del pensament extraviat y de la fantasía malaltissa.

Poch se 'n ha faltat si no hem vist el darwinisme boy estabatxat en catalá.

A mes d' açò es menester tenir en compte que molts han volgut portar l' aygua á son molí, es á dir, servirse del moviment Catalanista per sos fins polítichs. Per molts lo Catalanisme consisteix en dir penjaments dels castellans, sens advertir com diu en Balmes, tractant precisament del Catalanisme—«que quan ens quexem dels infortunis ó 'ns felicitem per nostra ditxa, no fem comunament res més que alabar ó censurar la nostra conducta.» Se compren que 'l minyó inexpert que comença á versejar en catalá, ab los retallets d' historia que ha après al col·legi, enamorat d' aquell temps de la pàtria independència, llençe alguna invectiva á la opressora madrastra de Castella, pero d' aqueixas expansions á la explotació política hi va bona diferencia.

Aqueix principi de la nacionalitat se 'l ha fet servir de cobertora per projectes subversius, y desconexent la força de la lley històrica s' han alimentat il·lusions y arriscadas utopies, fent náixer en una part del poble passions de mala mena que no venen per cert de regàlia catalana. Y tot lo que en aqueix sentit s' ha treballat, no ha sigut més que *descatalanisar* al poble, pus si per una part se li ha fet esment d' una autonomia avuy impossible y antipatriòtica, per altra se 'l ha anat corrompent ab ideas que no son de casa nostra y s' ha desvirtuat son carácter ab costums lliberticides que depravan son sentit moral y empobreixen sa viril energía gastantla en commocions essencialment anárquicas.

Tot ab tot, resulta d' exas sumarias indicacions fetas axís al corrent de la ploma y sens explanarlas com se podria, que en lo camp del Catalanisme hi ha á l' estat d' ara molt gram y molta cugula, fins al punt d' arribar á voltas á impedir la germinació de la llavor natural y propia de la terra.

Perque á més del dany que açò porta al mateix renaxement, donantli en certs indrets una fesomia borda y abigarrada, ha fet náixer moltes prevencions justificadas, entre la gent de seny que han conegut la ruta extraviada que aqueix moviment podria pendre, á mes de la repugnancia causada per certas formas estrambóticas de la mateixa propaganda Catalanista. De aquí ve, que apesar dels anys que compta ja la restauració ab lo més bon intent iniciada, á pesar de la molta fressa que s' ha fet y del entusiasme que s' ha lograt despertar, no s' ha guanyat encara la adhesió completa de lo que 'n podriam dir ab llenguatge modern *forças vivas* del Catalanisme, y quasi ens atreviriam á dir que, llevat de las simpatías generals que s' han merescut determinadas obras y composicions, la tendencia general del Catalanisme en sa part més moguda y agitadora, no es pas

del tot ben simpática á la part més sana de las nostras poblacions que representa lo verdader patriciat de Catalunya.

Y com que sens el concurs y adhesió de aquest element en la ample esfera del treball, de la ciencia y de la influencia social, lo actual moviment corre perill de perdres en confusas vaguetats y d' estimbarse en qualque insensat desvari, ó de quedar reduhit á una eflorescencia literaria sense resultats positius en la vida de la nostra societat, se fa necessari estudiar sèriament la direcció formal que deu donarse á tot lo conjunt d' aspiracions y desitxs que's van desenrotllant ab lo nom y divisa de *Catalanisme*.—JAUME COLLELL, Pbre.

LAS MELLORAS DE BARCELONA.

Lo cambi que ha suferit la capital del Principat de uns quants anys ensá es tant notable, marca de un modo tant especial lo qu' está cridada á ésser en altres dias, que no creyem fora del cas ocuparnos de alguna de sas melloras á mida que's vajan realisant. Molt encare hi ha per fer, pero molt s' ha adelantat, y si no vé cap contratemps la ciutat de Barcelona será aviat la Nova-York d' Espanya.

Los jardins de la nova plassa de Junqueras están acabantse y no podem prescindir de cap de las maneres de dirne alguna cosa, ja que's tracta de un lloch que, no hi ha dubte, está destinat á ésser un dels centres de més vida y mohiment de la futura Barcelona.

No cal discutir si ha sigut ó no acertada la idea de construir allí jardins, puix creyem que es cosa que, per dirho axís, ha vingut com anell al dit, donada la especial distribució de aquell espay de terreno. Res mellor podia idearse. Si no fos mes que plassa un lloch per ahont atravessan, ó comensan, ó acaban alguns carrers de la ciutat nova (puix los de Bilbao y de Junqueras encare que dintre 'l casco antich, se poden considerar del tot moderns), si fos una verdadera plassa, com las que generalment considerem com á tals y no un creuament de vies com es are, llavors ab la regularitat y propias dimensions que presenta son conjunt, tal volta res hauria estat mellor y vingut mes de propósit, que un monument ó una rica y artística font en son centre, ab lo qual, y encare que de primer moment paresca comparació ridícula y fora de lloch, seria una plassa que tindria molts punts de analogía ab la célebre Puerta del Sol de Madrit, prescindint de la part circular que aquella presenta y atenentnos en primer lloch á la disposició de las vies que á ellas concorren, si be las de aquí, quan acabadas, serán mes importants y monumentals que las que en aquella afluexen.

Mes ja que 'l atravessar lo carrer de Ronda pel mitj de la plassa sembla deu dificultar, si no del tot, en part, la realisació de lo que dexem apuntat; ja que la separació de unas vies ab altres deu fer subsistir los dos espays triangulars reservats á la gent de peu, que avans, á mes de estar molt descuidats, sols contenían algunas petites alineacions de plátanos, natural era que, en atenció á la importancia y al mohiment que de dia en dia va adquirint aquell lloch ja completament voltat de elegants construccions, se pensás en arreglarlo convenientment y que estés en relació ab lo que val.

S' hi han construit jardins, ab lo qual ha adquirit un aspecte y una visualitat en son conjunt sumament agradable, ben diferent per cert del que avans tenia. Lo cambi no ha pogut ésser més complert, més tal vegada de lo que era de esperar. Una munió de carrers polsosos com los més descuydats y apartats del Ensanche era solsament avans; are es una de las més bonicas plassas de Barcelona. No obstant, dexant apart la bellesa que lo lloch ha adquirit, creyem, com va fer notar molt atinadament dias enrera un periódich de aquesta localitat, que se ha tingut en poca consideració 'l no perjudicar als viandants obligantlos, segons las direccions perque la atravessan, á dar rodeigs verdaderament enutjosos, cosa que deuria atendre molt especialment, mes tractantse de un lloch que cada dia va essent de més tránzit. Es dir, se ha sacrificat la via pública al jardí, al adorno, y creyem que no deuen ésser jardins com los de un parque, sino lo embelliment de un centre de ciutat. Per lo tant la primera de las cosas es sens dubte la circulació. Qui se dirigia, per exemple, desde lo carrer de Lauria al de Junqueras, gracias á las estretas vies de empedrat que hi ha de una á altre part, podia avans atravessar rectament aquell espay, mes are després de passat lo primer tros ó sia carrer de Ausías-March, es precis anar voltejant una part del jardí construit á fi de anar á trobar novament la línea d' empedrat, si es que no vol atravessar per qualsevol altre part lo carrer de Ronda, que fora atravessar per la més polsosa y mal cuydada de las carreteras. Part d'aquests inconvenients desapareixerán lo dia en que s' empedren aquellas vies, mes no per axó dexará de haberhi dificultats que, com la que acabem de fer notar, existexen y que á temps vinent exigirán sens dubte alguna variació ó reforma en lo plan adoptat.—C.

SECCIÓ LITERARIA.

POESIA

Tu ets m' esperança en flor.

A MA FILLA PEPETA.

De tant y tant qu'ella aymava
La poesia,
Estant en son llit malalta
Mig condormida,
Al seu devant se la veyá
Com gentil nina,
Ab los ulls y cabells d'àngel
Que 'l cor encísan.

Quand en sos somnis sonreya
Per tanta ditxa,
La febre tocantli'ls polsos
La desxondia.

A les hores esglayada
Deya: — Ay, mesquina,
De mi ja se'n es anada,
Cóm tornaría?

Quí se'n ha anat, ma mareta?
Diu tendra nina
Que al costat del llit vetllava
Tota solícita.

Aquí hon tu estás estava,
Que no l'has vista,
A n'aquella hermosa dama
Que m'es amiga?

Era jo, mareta meva,
Dorm ben tranquila,
Tot hom descansa y jo't vetllo,
Qué més voldrias?
— Es ben cert, digué la mare
Eras tú, filla,
Quand los ulls del cors se clouhen
L' ànima ovira

Com de sobre teu se posa
La poesia
Fassa Deu que t'acompanyi
Tota la vida,

Que t'acompanyi, filleta,
Tota la vida....—

Va repetir la malalta

Tancant la vista,

Mentres li diu la donzella

Ab veu molt trista:

— So jo, mareta, qui't vetllo,

Dorm ben tranquila!

VICTORIA PENYA DE AMER.

A. D. JOAN FERRER Y SOLER

Y D.ª MARÍA LLUISA GOYTISOLO,

EN LO JORN DE SON ENLLÀÇ.

Vida, color, bellesa y armonía
Lo mon umplenan al romandre 'l sol;
L' albada del amor, com la del dia
Vessa ilusions, felicitat, consol.

Déu la encengué en jorns de primavera
Trist al véurer de Adám l' anyorament;
Y ab llúm de paradís, pura, riallera
Encare avuy lo cor del home encen.

Per ella al bosch los moixonets refilan,
Las flors eczalan son perfúm joliu;
Al mar las perlas y corals s' apilan
Y fins las féras al desert fan niu.

La canta 'l poeta febrosench de glória
Goijós l' artista en sa bellesa 's fon;
De fé y de pátria enjoyellant l' história
D' héroes y martres n' ha poblal lo mon.

L' un seggle al altre maravillosa entrena
Tots los pobles sas géstas han escrit;
Y 'ls oys minvantne las passions enfrena
Virtut y germanó sembrant al pit.

Goig y esperança, en Nazareth augura
Brilla en Bethlem ab celestial claror;
De Déu espurna inestingible y pura
Las raças totas redimí l' Amor.

Com d' Abril lo pur bes desclóu las rosas
D' amor l' albada vostres cors obrí;
Y en mitj d' ensomnis é ilusions hermosas
Rich cobricel de dítas vos cobrí.

Lo cel, mes blau, mes tendra l' aucellada,
Las flors, mes gayas, mes ardent lo sol;

Y l' ànima, batent enamorada,
En alas del desitj alsant lo vol.

Ja del nou jorn la clarejanta estrella
Pipellejant de goig vos ha guiat
De Santa Agna á la mística capella,
Hont l' amor de Jesús vos ha junctat.

De vostres cors la virginal llaçada
Are estrenyen un vot y un sacrament;
May en la vida la vejau trencada,
Y ab nous brots reffloresca eternament.

Tot canta, tot renaix en primavera,
D' armonías y encens s' umple l' espay;
¡ Plácia á Déu que la dítxa que 'us espera
Ab sa fel lo dolor no amargue may!

ANTONI MOLINS Y SIRERA.

2 Abril de 1883.

COSAS DE MA TERRA.

LA CREU DEL PADRÓ.

En una fresca matinada de Maig, mentres lo rossinyol cantava entre 'ls rosers de l' aubaga de sota de ca 'l Marqués, la bona masovera que just feya vuyt dias que n' era desposada, ab gran afany recullía las joyas que tan galana portava en lo dia de son casament, y l' Esteve la pobresa que ab prou fatiga y suors havian recullit sos pares per espay de quaranta anys.

Aquella cara festiva y sempre tant riatllera demostrava un gran pesar. En mitj de aquella feyna y anant de aci d' allá, de tant en tant rodava per sas rosadas galtas, frescas com flors de Abril, una llágrima viva, senyal de son dolor. ¿ Qu' es lo que li passava? ¿ Qu' es lo que la afligia á la gentil pagesa que 'l jorn avans, al vespre, cantava tant contenta com canta 'l rossinyol?

¿ Será que ja l' Esteve, que tant se l' estimava, avuy la menysprea? ¿ será que ja sa sogra, la bona Margarida, que la posava als núvols y á tots deya qu' era ángel, tant prest se 'n ha cansat?

¡Ay nol que aquella pau que gosan tots los de ca'l Xiquet l' ha feta més ferma y duradera l' entrada de la jove, que es noya que sap ferse ben estimar. Los plors de la casa, la marxa dels vellets, la feyna de l' Esteve y l' afany de nostra jove es perque 'ls gabatxs venen, aquells malvats gabatxs que per tot allí ahont passen no fan res més que mal.

Un guarda que vigila á dalt del turonet al despuntar l' albada ha fet una senyal, y 'l campané, qu' estava á dalt del campaná ha dat tres batalladas, y aquesta es la consigna perque tothom se 'n vaja, fugint á la montanya per sota 'ls pinatells, puig si 'ls esperan y no 's mouhen de casa, insultan á las donas, los hi roban lo que tenen, castigan als homes y fan molts maldats. Per xó en aquella casa ja no 's troba ningú. L' hereu tant sols espera que estiga llesta sa muller. Ell porta una culebra, un sarró y l' escopeta, y la jove sas joyas guardadas dintre 'l pit.

D' aquella casa al bosch n' hi ha un bon tros que córrer; pero tots dos son joves y gracias á sas camas molt prest hi arribarán.

Ja passen pel fondo, ja pujan la rampeta que va fins á l' iglesia, ja tots dosets arriban á lo Creu del Padró. Mes ¡ ay!

se sent trepitx y sembla de caballs. Los dos joves se giran y 's quedan espantats. Son dos soldats gabatxos que ja 'ls han espia y corren com dimonis per véurer de atraparlos.

L' Esteva pega un bot y ajuda á sa muller; de un salt se posan sobre de un marge, en que descansa la creu que mira al poble, la creu que es coneguda per la Creu del Padró. Los joves la han tocada, se senyan, los llabís de la jove murmuran una pregaria á la santa creu.

Los dos gabatxos corren, los seus caballs babejan, s' atansan y ab lo sabre proven si 'ls tocarán; mes la paret es alta, lo marge es aspadat, y com los caballs corran y 'ls gabatxos s' estiran, tots dos van de costellas y quan ho veu lo Esteva, s' anima, encara l' escopeta, tira al primer, y 'l mata; carrega y descarrega y mata al segon. Giran l' esquena y marxan y pujan cap amunt, cap dalt d' aquella serra, pel sot de aquells pollancres regats per la fonteta del llach del Marqués....

Més enllá de la serra, lo poble está juntat; lo Esteva está ab los seus; ni éll ni sa esposa han dit res del passat. Tothom jau sobre l' herba, sota dels pollancres; y aixís se passa 'l dia y aixís vindrá la nit. De tant en tant miran si han fugit los enemichs d' Espanya, que tantas maldats fan.

Quan ja 'l sol va á la posta y quan tothom se aconsola de fer nit en lo bosch, en la parroquia repican, senyal de alegría que la porta á tothom.

Ja son fora los gabatxos; marxem, gracias á Deu; y cada un se 'n torna á casa á véurer lo que han fet.

Entre tant ja fosqueja y junt á la creu del Padró una jove está parada, prega, toca la creu y se senya, y l' home que té al costat se la mira y també 's senya y marxan tots dos avall. Es lo Esteva y sa esposa que 's recordan del matí.

Quan arriban á sa casa res del seu los ha mancat; la jove ab tota sa manya deixá las portas obertas, ençá y enllá pallifots, pallotas per tot arreu y posá dins de l' estable tot lo pá surtit del forn, y quan los gabatxos passavan, al véureho tant desmarxat se 'n tornavan sens entrarhi, salvantlos Deu per aquest bon acudit.

En un poble del pla de Barcelona, molt prop de la iglesia y al mitj de tres camins, allá sobre d' un marge que té una paret seca, hi ha un gros banch de pedra y sobre d' ell descansa una bonica creu.

Desde aquell lloch, lo bon pastor de aquell petit remat beneheix lo terme en lo dia senyalat, fins allí arriba en lo primer diumenge de cada mes la professó que celebran los confreres del Roser, allí se fa la absolta á tots los morts, que passen per la iglesia y quan després los portan cap al fossar.

En una matinada de hermosa primavera, lo dia 3 de Maig, quan festiu repicava lo jayo campaner, per la rampeta puja una avia aixirideta; vesteix de tota gala y porta arrecadas ab pedras de llacsins.

¿ Ahont va la bona Pona avuy tant dematí ab son cistell de festa y un rich ramet de flors? Qualsevol se creuria, com cuida del Roser, que lo ram que al cistell porta es per posarlo en lo altar que trenta anys cuida ab tot lo seu bon cor.

Mes no, lo ram no va á la iglesia; lo ram es pel carré.

Fa més de cinquanta anys que la bona masovera al despuntar l' albada del dia de Santa Creu posa son ramet de flors sobre la creu del Padró y després la toca y 's senya y se 'n entra aixís á la iglesia plena de consol.

Fins aquell dia ni un sol any havia mancat en semblant diada y las feynas de sa casa y las bromas dels fadrins y las burlas dels casats no havian pogut interrómpre tant estranya devoció.

¿ Per qué feya aixó la Pona? ¿ per qué vestia de gala y tre-

ya sas arracadas y venia ab lo cistell y lo seu ramet de flors?

Tornem cinquanta any enrera y veurem en la Pona á aquella fresca jove que agafada ab son espós darrera la creu del Padró, vejé caurer dos gabatxos, y salvada per la creu, ab salut se 'n torná á casa y junt ab lo seu marit vejé los fills de sos fills, y per xó avuy se 'n recorda, puig fa anys de aquell fet de sort, y porta á la santa creu las flors que cultiva en terra, símbol de las flors hermosas que cultivantlas al cor n' ha fet á Deu la presentalla, y 'l perfum de aquell olor que setanta anys que embalsama la casa del nostre bon masover.

N.

CRÓNICA ARTÍSTICA.

Tres obras ha presentat aquesta setmana en la galería Parés lo pintor D. Joseph Cusachs y en totas ellas, al igual de las que algun temps enrera exposá y de que ja 'ns ocupárem, s' hi veu lo gran pas que ha donat dit senyor en lo difícil art de la pintura. Un retrato de tamanyo natural es recomenable per molts qualitats, no essent la menor lo notable del parecut de la persona retratada. La figura, de posició gens rebuscada, es sumament natural, destaca de una manera molt marcada del fons del quadro y apareix completament aislada. Tal es la impressió que produheix de primer moment aquesta obra. Atenentnos are á los distincts fragments de ella, es de notar la veritat y soltura ab que están executats los cabells, lo ben entés de las robas y la execució del sombrero que produheix ilusió complerta. Lo colorit de la testa peca tal vegada de un xich de convencionalisme, encare que no en un grau remarcable.

Los dos altres quadrets son dos tipos militars, oficial de artillería l' un y de infantería l' altre. Lo primer, de posició molt bonica, es tot ell de un colorit just y armoniós. Lo segon se presenta algun tant afectat, oferint per lo demés qualitats parecudas al primer.

Lo busto del tenor Sr. Massini indica molts conexements per part de son autor lo Sr. Reynés. Es un retrato d' expresió verdadera y al mateix temps modelat ab acert.—C.

CRONICA GENERAL.

—L' anada dels poetes catalans á Montserrat pera obsequiar als forasters que honraren nostra ciutat en la vinticinquena festa dels Jochs Florals no fou lo que tal vegada hauria sigut si s' hagués fet ab més bona direcció. Que 'ls que hi concorregueren van tornar molt contents, axó no cal dirho, perque Montserrat sempre ha sigut la casa payral de Catalunya. Y axó es l' únich que pot referirse de la festa, puix esta anada á la histórica montanya no revestí, ni de molt, la solemnitat y la importancia de la romería que férem en 1881 baix la direcció de nostre estimat amic y mestre lltre. senyor D. Jaume Collell y Bancells, pbre.

—Tenim lo sentiment de participar als nostres llegidors que 'ls nostres amichs D. Cándi Candi y D. Joan Viza y Martí han tingut la desgracia de perdre una germana y una filla respectivament. A tots dos y á sas distingidas familias enviém lo pésam, confiant en sos sentiments la cristiana resignació que 's necessita en semblants cassos.

—Diu *L' Escut de Gracia*:

«Segons se 'ns diu la Junta local de Instrucció pública de aquesta vila tracta de celebrar ab alguns festeigs la festa ma-

jor vinent. Al efecte ha acordat donar premis als pares dels deixebles que ab més assiduitat hagen assistit á las escuelas públicas, qual acte, junt ab lo de la distribució de premis, se celebrarà en un dels dias de la esmentada festa major. També se 'ns diu que ha iniciat la celebració de un certámen literari al qual invitará á concórrer ab premis al magnífich Ajuntament y altres autoritats y corporacions de la vila. Molt nos plaú que en aqueix sentit se tralleva, aixis com nos agradaria que prenent lo Ajuntament la iniciativa, cridés á una comissió en la que estessen representadas las corporacions y autoritats de la vila pera celebrar dignament la esmentada festa, y no se igualés á la de un trist lloch de montanya, y encare sense 'ls atractius populars que en aquest revesteix. Aixó es lo que s' hauria de fer, y per aixó excitem als regidors á proposarho. »

—Mons. Freppel, lo valent bisbe d' Angers, ha respost ab algunas claras observacions al dictámen del Concell d' Estat francés que tendeix á l' expoliació del clero y posa 'l pressupost eclesiástich al lliure arbitre d' un ministre. Mons. Freppel demostra que las lleys y 'l Concordat son contraris á la providencia que 'l Concell opina que s' ha de pendre. L'escrit de Mons. Freppel es llarch y nodrit. Veheuse aquí sas conclusions.

Lo Concell diu: « lo dret del Govern de suspendre las asignacions del clero per midas disciplinarias es absolut y no admet distincions ni restriccions. » A lo qual respon l' il·lustre Prelat: « aquesta conclusió no s' apoya en cap text de lley, s' apoya en consideracions sens valor ni doctrina jurídichs: açó ja ho tinch demostrat. Mes me falta ferne veure la conseqüencia. Si 'l Govern se pren lo dret de suprimir, sens distinció ni restricció, las asignacions de tots los titulars eclesiástichs, bisbes, párrocos y capellans ab un simple avís del Ministeri de cultos, l' article 14 del Concordat es obertament violat; lo decret consular del 18 nevós, any VIII, sobre l' inseqüestrabilitat de las asignacions eslesiásticas, es desconegut; las lleys que assecuran als capellans llurs estipendis son atropelladas; los decrets-lleys de 17 de Novembre de 1811 y de 6 de Novembre de 1813 no existeixen més que de nom; la lley d' hisenda que regula y determina 'l pressupost del culto en proporció á l' importancia de las parroquias, s' ha deixat en sa aplicació al arbitre d' un ministre; y, en açó, se proclama una teoria que tendeix á esborrar tota relació entre 'l poder temporal y 'l espiritual, prenent confóndreho en un sol, l' Estat, lo qual portará la reacció á las ánimas y, per consegüent, la persecució. Lo dictámen del Concell consagra aquesta novíssima teoria; mes he cregut de mon deber examinar aqueix *parer* d' un cós quals actes constituheixen jurisprudence: lo país ho apendrà. »

—Lo delegat del Banch d' Espanya á Barcelona D. Joseph María Torres, que prengué possessió de son càrrech lo divendres últim, nos ha remés una atenta carta que transcribim á continuació:

« Molt senyor meu y distingit paysá: Honrat per lo Consell de Govern del Banch d' Espanya ab lo càrrech de jefe de contribucions d' aquesta provincia, del qual vaig pendre possessió en lo dia d' ahir, tinch lo gust de comunicarli no per vana fórmula sino ab lo propósit de que lo periódich de son digne càrrech se servezca ilustrarme en totas aquellas incidencias del ram en que 's fagi necessaria la intervenció de la premsa, qual missió prudentment fiscalisadora estimo sempre fecunda y profitosa. »

Agrahim molt al senyor Torres la deferencia de que 'ns ha fet objecte, y procurarém compláurel en tot alló que cregám en conciencia de justicia.

—Se troba en nostra ciutat lo distingit pintor y dibuixant, D. Joseph Lluís Pellicer.

—Dissapte, tercer dia de las festas que actualment celebra la ciutat de Lleyda lo dedicá aquell Ajuntament á fer un acte de justicia á la memoria d' un ilustre patrici. En dit dia aquell Municipi obrí una galeria de retratos en lo saló del Consistori colocanhi 'l del distingit escriptor y ferm catalanista nostre estimat amich D. Lluís Roca y Florejachs, qual mort encara plorém.

Ab motiu de tal acte, *El País* d' aquella ciutat, corresponent al dia d' ahir ve orlat y está imprés en luxós paper. En sa primera plana publica 'l retrato del senyor Roca y en las demés hi han travalls literaris á enaltir sa memoria.

Desitjém que actes com lo que acaba de verificar la ciutat de Lleyda, que aixís sab honrar la memoria dels seus fills, tinga molts imitadors.

—Segons llegim en lo darrer número de la Revista francesa *Le Livre*, aquest any s' han presentat als Jochs Florals de Tolosa 669 composicions, entre las quals hi havia: 279 no classificadas, 57 odas, 46 poemas, 13 epístolas, 1 discurs en vers, 2 églogas, 29 idilis, 6 baladas, 6o faulas, 35 sonets á la Verge, 59 poemas obtant al premi qual tema era la *Germana de la Caritat* y 3 discursos en prosa.

—Baix la presidencia del Excm. Sr. Gobernador civil don Gregori de Zabalza, 's constituí la comissió encarregada de promoure la concurrencia á la exposició de Bellas Arts, de Munich. Componen la citada comissió, además del senyor Gobernador, D. Eusebi Güell, l' Excm. Sr. marqués de Ciutadilla, D. Elías Rogent, D. Lluís Rigalt, D. Francisco Miquel y Badía, D. Cárles Pirozzini y D. Joseph Masriera.

S' acordá secundar, en lo possible, 'ls desitjos del govern y procurar saber del Ministeri de Foment si aquest está disposat á satisfer los gastos de remissió de las obras desde aquesta capital á Madrit y després á son retorn.

—La plantació d' arbres en la Gran-via arriba ja fins al terme de la Creu Cuberta, notantse gran activitat en los travalls de desmont al cap d' avall ó sia en l' encreuament ab la carretera d' Hostafranchs. Ahir hi havia una munió de gent y molts carros pera 'l transport de terras, las quals eran arrancadas ab una arada per dos parells de bous.

Se diu que per tot lo Juny quedarà aquella via oberta al tránzit, una mellora de tanta importancia pública y especialment pera la barriada de la esquerra de nostre engrandiment que molt ho necessita.

—Han quedat colocadas totas las gruas hidràulicas desde 'l extrém del moll de Barcelona fins á la casa de máquinas, excepte la de dotze toneladas que hi ha d' haver davant del carrer del Parque, pera qual montatje está ja tot preparat. La notable rapidés ab que s' han portat á cap aquestos travalls, fa esperar que 's desenvolupará una activitat igual en los d' empedrats, tinglados, etc., etc., á fi de no interrompre 'ls serveys del port.

—Aquestos dias hem vist que s' está netejant nostra Santa Iglesia Catedral. Axis mateix hem vist que s' han restaurat unas antigas calaxeras de la Sagristia y la bonica porta que lo interior dona accés als claustres y que tan malmesa estava.

—En lo ceriámen de Sabadell foren premiats la Sra. Agnès Armengol de Badía y 'ls Srs. Ubach y Vinyeta, Roure, Omar, Bassegoda, Agulló, Batet y altres que no recordem.

—En l' últim mercat celebrat á Tarragona se notá regular concurrencia de forasters; lo mercat s' animá una mica y 's feren sino abundants, bastantas tranzaccions. Lo vi del Priorat se feu á 9 duros la carga de 121'60 litres en celler.

—La *Associació d' Excursions Catalana*, invitada á pendre

part y promoure concurrencia en un gran viatge d' estudi y de recreo á Noruega y al Spitzberg, nos encarrega fem públich que las bases se troban en poder de D. Alvar Verdaguer (Rambla del Mitj, 5), hont s' han de fer las inscripcions avans del 20 del corrent.

Lo viatge durará dos mesos desde lo dia 7 de Juny en que s' sortirà del Havre; lo cost, tot comprés, es de 500 duros. Se passarán 15 dias en lo Spitzberg pera poder estudiar la naturalesa ó entregarse á la cassa y pesca en aquestas elevadas regions, hont, en aquesta estació, se disfrutará del admirable espectacle del dia continuu ab lo sol sempre en l' hórison. Un dels socis de la *Catalana* está ja designat pera formá part de la expedició, á la qual assistirán també representants de moltes altres associacions científicas y geográficas d' Europa.

—Estesos los rails fins á Picamoixons y á son terme la estació, tenim entés va á inaugurar-se dita secció dintre de poch dias.

—Lo gremi de pagesos *La Xexantena* de Valls, ha honrat aquest any ab solemníssimas festas á son patró Sant Isidro. Dita festa, tradicional en aquesta població per dedicarse al ram agrícola una gran part d' ella, ve á ésser una segona festa major y la present ab motiu de la saó y bona disposició dels camps ha dextat en darrera á aquella. Hi ha hagut gran funció en la parroquia, torras y professó, á tot lo qual ha sigut invitat lo Ajuntament.

—Sembla que s' están fent las gestions convenientes á fi de demanar al govern de sa Majestat que s' elevi á categoria de segona classe la provincia de Tarragona, qual ascens reclaman de á un temps lo número de pobles de que s' compon, y sa importancia agrícola y comercial.

—A proposta del delegat dels ferro-carrils d' Almansa á Valencia y Tarragona y ab aprobació del Excm. Sr. Marqués de Campo, se van á emprendre en breu grans obras en l' estació de Tortosa pera la major comoditat dels viatgers y facilitat en las mercancías, lo que donará ocupació á gran número d' operaris, donchs segons noticias se invertiran en exas obras respectables sumas.

—Copiem de *La Renaixensa* la següent carta.

«Senyor D. Angel Guimerá.—Barcelona.—Caríssim amich. La festa d' ahir, la del felibridge, va ser molt lluhida. A las duas de la tarde 'ns varem anar tots plegats en cotxes á la casa de camp, ó millor dit al parkhe de de la senyora Castelnau-Westphal que s' troba á tres kilómetros de la vila. Lo temps era magnífich. Semblava haverse posat com tots nosaltres d' etiqueta.

Lo sol, lo cel, los rostres, tot estava rialler; y allí, en lo park, encara mes, si hagués estat possible. Un rotlo de senyoras, assentadas á sota un bosch de pins, la ombra, nos esperavan.

Las set damas de la cort d' amor, cada una al costat de son caballer, la reina de la cort, la mateixa senyora de Castelnau al mitj, formavan com un vano hermosíssim desplegat. Eran ellas las qui dirigian la festa, baix la presidencia de 'n Camille Laforge.

Aquest feu uns compliments de benvinguda. Lo secretari, un senyor d' Aix en Provensa, que no li sé 'l nom, pronunciá després un molt bonich discurs, y cridá als guanyadors dels premis.

Aquestos consistian en rams de llover, arribat al moment de Italia pel carril, y cullits damunt la tomba de Virgili.

Després hi hagué refresch; biscuys de tota classe, gelats, etc.

Quan tothom fou tornat á son lloch, reprengué la sessió, y allavors se doná lectura de poesías provensals y del langue-

doch, molt bonas. La reina de la cort d' amor, previnguda per un amich meu, 'm va demanar que fes sentir los accents de la musa catalana, á lo que vaig consentir desseguida, llegint ab ánim la mateixa poesia que Mossen Cinto 'm va llegir al puig de Sant Jeroni, y que vaig titular *Los 'poetas á Montserrat*.

Aixó va fer gran efecte. Havia procurat ferne la traducció en francés pero en prosa, y vaig llegir aquesta traducció; de manera que tothom va entendre, y wa haverhi picaments de mans, y fins mercés del poeta Mistral. Vaig llegir també, ab molt éxit, la balada de Mallorca, de una traducció en versos francesos, y 'm va valer també aplausos y mérits.

Aixó fou molt ben trobat; y jo 'm regositjava, pensant ab la gloria que 'n resultava pel nostre catalá y pel nostre poeta.

Entre totas las altres poesías que s' llegiren, una 'm va anar al cor, y era la traducció feta y llegida per En Arnavielle, de *La Espiga* de nostre amich Matheu.

A la vetllada tingué lloch lo banquet. Hi havia tot lo bó y millor de Montpeller y las set damas de la cort d' amor assentadas ab nosaltres. Eram 88. Los brindis foren molt bons y corals.

Lo senyor President, M. Camille Laforge, brindá per mí com á representant de Catalunya.

Pot pensar, amich, quin fou mon orgull, y era ell molt lleítim.

Lo banquet se acabá á las onze. Dels personatjes que hi prengueren part, he notat MM. Darmesteter de Paris, de Tourtoulon, comte de Toulouse Lastrec, Demal, Procurador general, y 'ls Catedrátichs MM. Rouville, Revillou, Planchon, Chabannau, Castets; hi havia també los poetas Mistral, Taran, Roussieu, Mir, Marús y en fi 'ns eixí com de sota terra, lo gran amich nostre Mossen Francés Roux de Banyuls de la Murenda, arribat *sens timbal ni trompeta*, y 'ns va fer pler á tots. Li va saber molt greu no haver pogut venir á las festas de Barcelona per haver tingut en aquell moment la visita del senyor Bisbe.

M' ha dit Mossen Rou, que la gent de Banyuls esperava ab ansia y desitj lo dia de nostre aplech.

No sé si tant llarga lletra lo cansará ó li agradará per los detalls que li dono.

Sia com sia, ha volgut cumplir l' encàrrech de V., com ha pogut, son amich de cor,—JUSTIN PEPRATX.—*Montpeller 15 Maig 1883.*

VARIETATS.

ASSAIG pera una investigació històrica sobre 'l comensament del Cristianisme en Catalunya. (1)

Senyors:

Lo conexement de les coses per ses causes es la definició que á la paraula *ciencia* ha donat l'angélich Doctor Sant Tomás de Aquino, al meu entendre, ab complerta exactitut. Avuy dia de tot se'n diu *ciencia*, sens dubte per l'afany que tenen alguns de feros creure, als que'ns mirém lo mohiment intelectual del món ab certa prevenció y ab no poch respecte, que'ls raigs de la llum del saber s' han infiltrat assí y allá en los enteniments, y no pensan que la ciencia es purament filosófica y que no es ciencia lo que no es investigació.

Dispensaume, senyors, aquest breu exordí que per res está

(1) Conferencia donada en l' Associació Catalanista d' Excursions Científiques en la vetlla del 21 de Octubre de 1881.

relacionat ab lo tema de ma conferencia, per més que l'haja fet á posta. En efecte, l'estudi de la ciencia històrica catalana es tant poch cultivat entre nosaltres, entre aquesta jovenalla que'ns dihem *catalanistes*, que si no fóssen alguns escriptors dels que més ardidament alçaren la bandera de la nostra renaixença que hi esmersan hores y més hores, be'ns podríam tancar á casa y dexarnos de somniar ab un pervenir més ó menys ideal. No diré jo que no hi hajan joves aprofitats que seguecan les petjades dels nostres mestres, pero havem de confessar que no son tants com podríam esser, y malament podrém saber ahont aném si ignorám de ahont venim.

No tinch de dirvos, perque ho sabeu més be que jo, qu'es la historia un dels rams més importants del saber humá y més necessaris pera l' home de lletres. Es un llibre que be'n podríam dir l' Evangeli profá dels pobles, puix en ell aprenen á ésser grans y lliures. Un poble que no mira al passat, un poble que 's llança á navegar en un mar de idees enterament oposadés á la llei de sa historia, no pot ser de cap manera un poble florent, será un poble en decadencia. Per axó nosaltres, que no tenim altre desig que veure gran y lliure á Catalunya, que no tenim altre afany que treballar pera son verda-der renaxement, no sols artístich-científich, sino també polítich-social, debem estudiar la historia de nostra patria y pendre de son verger les flors més garrides pera oferirles á l' admiració del mon civilisat.

Es per cert ben enutjosa la tasca de historiar les époques primitives per les confoses notícies que se'n tenen, y us asseguro en bona fé que 's necessita un inmens amor á eix hermosíssim troç de cel que 'ns ha vist náxer pera no desmayar y dexar en pau als llibres que 'ns han llegat varons sapientíssims, nobles patricis que, ab més paciència que nosaltres, si ab tant bona voluntat, procuraren desfer les nebulositats dels primers temps pera ensenyança de les generacions futures. Dexém, donchs, al Univers banyantse en un llach de supersticions y concupiscencies, no parlem dels falsos deus que tornáren al fanch de ahont havian sortit, y ocupemnos ab la veneració deguda del Deu verdader que 's feu home pera embolcallarnos ab lo grandió mantell del seu amor y regar ab la sua sanch l' arbre de la nostra redempció, de la nostra llibertat y de la nostra vida eterna. Jesuchrist fou lo portador de un nou món y per axó al morir Ell tota la terra s' estremí: era la lluyta dels dos gegants que s' havian topat: les tenebres y la llum; la ignorancia y la civilisació.

Tot lo mon entrá en lo concert cristiá y per lo tant Catalunya, sempre benehida de Deu, no podia pas dexar d' entrarhi. No podia ésser dels derrers pobles que s' abraçaren á la nova doctrina exa terra que ab tantes gracies y ab tants mártirs y sants Deu l' ha enriquida. Si havem de creure lo que 'ns diu la tradició, ja al náxer lo Salvador, que s' omplí de una divina llum tot l' Univers, Catalunya la rebé més brillant, més intensa que 'ls altres pobles, com si 'l cel volgués anunciar anticipadament l' alta gloria que haviam de assolir los fills d' aquest pays clássich de la fé.

No manca qui assegura que Tertulí ha escrit que la mort de Jesús tingue lloch als quinze anys del regnat del emperador Tiberi, y Joan Baptista Egnacio escriu que fou l' any vint y dos del imperi de aquest. Hi há també qui está conforme ab la computació de la *Historia Ecclesiastica Tripartita* que diu que durava encare l' imperi de Tiberi César quand en lo memorable jorn octau de las Kalendas de Abril, qu' era 'l vint y cinch de Mars, en que Jesuchrist tenia la edat de trenta tres anys, tres mesos y dos dias, succehí lo gran benefici de la redempció del humanal llinatge. Y ab tot y que fra Joan Pineda s' esforça en probar que Cristo morí als trenta

dos anys y tres mesos de edat, y altres diuen que fou als trenta tres, lo mateix Pineda després nos fá avinent que 's pot concordar entenentse que morís als trenta dos cumplerts, gayre be ja als trenta tres, ó als trenta tres cumplerts y entrant als trenta quatre, qu' es lo que afirma l' esmentada *Historia Ecclesiastica Tripartita*.

Es sabut per tot bon cristiá que 'ls apóstols, després de la resurrecció de Jesuchrist y després de haver elegit á S. Matias pera ocupar lo lloch del traydor Judas, estigueren deu dies retirats fins qu' en una de les tres festes més principals del poble de Deu, en lo jorn de Pentecostés ó de la ofrena del blat, á les 9 del matí, qu' es á l' hora de tercia, y en lo mateix moment qu' en lo temple se oferian los pans del blat novell tot d' una se sentí un gran soroll semblant al de un vent impetuós (1) que ressoná en tota la casa ahont estavan congregats y ensemps vegeren com unes llengues de foch que baxavan del cel se posavan sobre llurs caps. Donchs, be: aquest era 'l símbol de la prodigiosa obra del Esperit Sant que venia á omplirlos de son escalf diví. Y aquells dotze apóstols ignorants, si se 'm permet l' expressió, nascuts de la *infima plebs*, ab un moment quedaren transformats en homes plens de sabiduría y dotats de un ánima extraordinaria. Era tal lo foch que 'ls inflamava que no pogueren contenir-se per més temps allí retirats y 's llançaren á predicar públicament la llei de Jesuchrist.

Innumerables habitants de totes les nacions del món se reuniren en Jerusalem ab motiu de la solemnitat de la festa. Jamay havia sigut tant inmens lo concurs en la Pasqua, puix, segons refereix l' historiador Josefo, (2) tothom estava convençut de que 's complirían los oracles dels profetes. Començaren los apóstols á anunciar l' Evangeli á tota aquella gentada, composta de nacions tant diferents, y 's realisá 'l prodigi més gran: los apóstols foren entesos d' uns y d' altres, tant ben entesos, que cada hù 'ls hauria cregut compatricis si no haguéssen tingut la certesa de qu' eran uns pobres pescadors de Galilea, que desde petits habitavan la costa del llach de Genesareth, ahont ab les suors dels seus treballs guanyavan lo pá de la vida.

Difícil es averiguar després de la vinguda del Esperit Sant la conducta que seguiren los apóstols pera espargirse per tot lo món en compliment del precepte de son diví Mestre *euntes docete omnes gentes*. Molts son los llibres qu' he fullejat y en cap he pogut descobrir com s' ho arreglaren pera repartirse les nacions en que quiscun aná á predicar més tart, si be es de creure que farian una avinensa. Y aquí entro de plé á desarrollar lo tema de mon discurs. ¿Cóm començá 'l Cristianisme en Catalunya? ¿Quí fou que sembrá la primera llevor? ¿Ahont y en qué temps la sembrá?

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

(1) «Act. Apost.» c. 2.

(2) «Joseph de bello Judaic.» llib VII, c. 12.

(Seguirá.)

